

Návrh na odvolanie predsedu Úradu pre reguláciu sieťových odvetví

Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „úrad“) je podľa § 4 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach (ďalej len „zákon“) orgánom štátnej správy pre oblasť regulácie sieťových odvetví s celoslovenskou pôsobnosťou. Orgánmi úradu sú predseda úradu a Regulačná rada.

Podľa § 4 ods. 2 zákona úrad pri výkone svojej pôsobnosti postupuje nestranne a nezávisle. Štátne orgány, orgány územnej samosprávy, iné orgány verejnej moci ani ďalšie osoby nesmú ovplyvňovať úrad pri vykonávaní jeho pôsobnosti.

Vyššie uvedená požiadavka zákona nie je samoúčelná. Zákon predstavuje transpozíciu európskej energetickej legislatívy (tzv. tretí energetický balíček), menovite smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa zrušuje smernica 2003/55/ES.

Podľa čl. 35 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a čl. 39 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/73/ES o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s plynom, *„Členské štáty zaručia nezávislosť regulačného orgánu a zabezpečia, aby vykonával svoje právomoci nestranným a transparentným spôsobom. Členské štáty na tento účel zabezpečia, aby bol regulačný orgán pri vykonávaní regulačných úloh, ktoré mu boli uložené na základe tejto smernice a súvisiacich právnych predpisov..., aby jeho personál a osoby zodpovedné za jeho riadenie... konali nezávisle od akýchkoľvek trhových záujmov a... pri plnení regulačných úloh nepožadovali ani neprijímali priame pokyny od žiadneho štátneho ani iného verejnoprávneho alebo súkromného subjektu.“*.

Rovnako tak aktuálna smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/944 z 5. júna 2019 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou a o zmene smernice 2012/27/EÚ (tzv. zimný energetický balík) v čl. 57 ods. 4 písm. b) bod 1 a 2 ustanovuje, že *„Členské štáty zaručia nezávislosť regulačného orgánu a zabezpečia, aby vykonával svoje právomoci nestranným a transparentným spôsobom. Členské štáty na uvedený účel zabezpečia, aby bol regulačný orgán pri vykonávaní regulačných úloh, ktoré mu boli uložené na základe tejto smernice a súvisiacich právnych predpisov ... aby jeho personál a osoby zodpovedné za jeho riadenie konali nezávisle od akýchkoľvek trhových záujmov a pri plnení regulačných úloh nepožadovali ani neprijímali priame pokyny od žiadneho štátneho ani iného verejnoprávneho alebo súkromného subjektu.“*.

Požiadavka na nezávislý, nestranný a transparentný spôsob činnosti národného regulačného orgánu je nevyhnutnou podmienkou na riadne plnenie jeho úloh a zodpovedností pri regulácii sieťových odvetví, ktorej účelom je transparentným a nediskriminačným spôsobom zabezpečiť dostupnosť tovarov a s nimi súvisiacich regulovaných činností za primerané a konkurencieschopné ceny a v určenej kvalite.

Podľa § 5 ods. 7 zákona predseda úradu pri výkone svojej pôsobnosti koná nezávisle od pokynov štátnych orgánov, orgánov územnej samosprávy, iných orgánov verejnej moci a od ďalších osôb. Dôvodová správa k § 5 ods. 7 zákona uvádza o. i., že: „(...) by sa malo vylúčiť prípadné politické ovplyvňovanie výkonu funkcie predsedu úradu, čo je ďalší krok k upevneniu nezávislosti úradu a jeho predsedu.“

Podľa § 5 ods. 10 písm. e) zákona vláda odvolá predsedu úradu z funkcie, ak konal pri výkone svojej pôsobnosti v rozpore s § 5 ods. 7, teda v rozpore s povinnosťou konať nezávisle od pokynov štátnych orgánov, orgánov územnej samosprávy, iných orgánov verejnej moci a od ďalších osôb.

Navrhuje sa, aby vláda Slovenskej republiky odvolala Andreja Jurisa, predsedu úradu z tejto funkcie z dôvodu porušenia § 5 ods. 7 zákona.

K tomuto porušeniu došlo tým, že úrad v priebehu roku 2022 dvakrát zmenil vyhlášku č. 18/2017 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike v znení neskorších predpisov, pričom je zrejmé, že v oboch prípadoch bola táto zmena v dôsledku pokynu Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky.

Vyhláška č. 18/2017 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike v znení neskorších predpisov predstavovala v roku 2022 základný právny predpis cenovej regulácie v elektroenergetike a každý zásah do nej znamenal vážny vplyv na ceny v elektroenergetike. V § 32 táto vyhláška o. i. upravovala aj referenčné obdobie pre určenie maximálnej ceny za elektrinu na účely dodávky elektriny pre domácnosti a v § 35 o. i. referenčné obdobie pre určenie maximálnej ceny za elektrinu na účely dodávky elektriny malému podniku.

Vyhláškou č. 88/2022 Z. z. došlo k zmene týchto referenčných období, a to k posunu ich začiatku z 1. apríla na 1. júla. Účinnosť tejto zmeny nastala od 31. marca 2022. Tejto zmene predchádzal list vtedajšieho ministra hospodárstva Slovenskej republiky Richarda Sulíka adresovaný predsedovi úradu Andrejovi Jurisovi, ktorý sa venuje práve tomuto referenčnému obdobiu a poukazuje na potrebu jeho skrátenia len na tretí kvartál 2022 a žiada urýchlené riešenie. Z vyššie uvedenej zmeny vyhlášky je zrejmé, že predseda úradu sa týmto listom pri zmene vyhlášky riadil a upravil referenčné obdobie podľa požiadavky Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky.

Následne bola schválená vyhláška č. 233/2022 Z. z., ktorou došlo k opätovnej zmene referenčného obdobia v § 32 a § 35 tak, že toto sa skrátilo od 1. augusta. Táto zmena vyhlášky nadobudla účinnosť 30. júna 2022. Tejto zmene vyhlášky bezprostredne predchádzal list vtedajšieho štátneho tajomníka Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky Karola Galeka adresovaný predsedovi úradu Andrejovi Jurisovi, ktorý sa opätovne venuje práve tomuto referenčnému obdobiu a poukazuje na potrebu jeho skrátenia presne od 1. augusta, ako to bolo aj vo vyhláške následne schválené.

Opätovne je z vyššie uvedenej zmeny vyhlášky zrejmé, že predseda úradu sa týmto listom pri zmene vyhlášky riadil a upravil referenčné obdobie aj druhýkrát podľa požiadavky Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky.

Úprava referenčného obdobia podľa listov Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky mala nepriaznivý vplyv na regulované ceny.

Skutočnosť, že predseda úradu sa týmito listami pri svojom rozhodovaní a pri zmenách vyhlášky v roku 2022 riadil, priznal Andrej Juris na rokovaní vlády Slovenskej republiky dňa 29. novembra 2023 k bodu Rôzne.

Tým je daný dôvod na jeho odvolanie podľa § 5 ods. 10 písm. e) zákona.